

Socialinių pedagogų kvalifikacijos gerinimas per mediacijos įgyvendinimą

Eglė Celiešienė¹, Angelė Kaušylienė²

¹ Lietuvos demokratiškumo ugdymo kolegija, Studentų g. 39, 08106 Vilnius, egle.celiesiene@lduk.lt

² Vytauto Didžiojo universitetas, Švietimo akademija, T. Ševčenkos g. 31, 03111 Vilnius

Tyrimo santrauka. Šis tyrimas vykdytas įgyvendinant Mokymosi visą gyvenimą programos Leonardo da Vinči naujovių perkėlimo projektą Nr. LLP-LDV-TOI-2013-LT-0141 „Socialinių pedagogų kvalifikacijos gerinimas per mediacijos įgyvendinimą“.

Šiuolaikinėje besikeičiančioje visuomenėje vis svarbesnis vaidmuo vaiko, paauglio ir jaunuolio gyvenime tenka mokyklai. Ekonomikos krizės laikotarpiu padariniai, mobilumas ir demografiniai pokyčiai, interneto įtrauktis bei skaitmenizacijos mastai veikia tarpasmeninius santykius, suponuojančius prielaidas mokyklos kaitai.

Mokyklai, kurios „pagrindinė veikla yra ugdymas pagal formaliojo švietimo pradinio, pagrindinio, vidurinio ar atitinkamas specialiojo ugdymo programas“³², dažnai keliami ir papildomi reikalavimai, „mokykla – antroji vaiko bendruomenė, į kurią vaikas patenka po šeimos ir kurioje socializuojasi“³³. Akcentuotina, kad ypač daug dėmesio turėtų būti skiriama besimokančiojo sveikai psichosocialinei-emocinei aplinkai, atviriems ir pasitikėjimu grįstiems tarpusavio santykiams bei neišvengiamai kylančių konfliktų efektyviam valdymui.

Įvairūs mokslininkų tyrimai³⁴ atskleidžia, jog mokyklose ir bendruomenėse išskyla įvairių konfliktų, kuriuos dažniausiai sprendžia socialinis pedagogas kaip artimiausios vaiko aplinkos mokyklose atstovas.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti socialinių pedagogų, dirbančių bendrojo ugdymo mokykloje, tarpininkavimo (mediatoriaus) veiklą. :

³² LR švietimo įstatymas. (2001); Kvieskienė, G. ir Celiešienė, E. (2014). *The development of indicators for sustainable education: methodological and conceptual approaches*. Prieiga per internetą: www.bm.vgtu.lt/index.php/verslas/2014.

³³ Kvieskienė, G. ir Celiešienė, E. (2014). *The development of indicators for sustainable education: methodological and conceptual approaches*. Prieiga per internetą: www.bm.vgtu.lt/index.php/verslas/2014.

³⁴ Leliūgienė, I., Simonaitytė, I. ir Kaušylienė, A. (2017). *Education innovation expression in Community*. Prieiga per internetą: <http://journals.ru.lv/index.php/SIE/article/view/2406>.

Tyrimo metodai – kiekybinis tyrimo metodas (anketinė apklausa).

Tyrimo objektas – socialinių pedagogų tarpininkavimo (mediacijos) veikla.

Siekiant ištirti socialinių pedagogų, dirbančių bendrojo ugdymo mokykloje, nuomonę apie poreikį ugdyti tarpininkavimo (mediatoriaus) kompetenciją buvo vykdomas empirinis tyrimas. Tyrimo priemonė – anketa, kurią sudarė 25 klausimai. Pirmieji dešimt klausimų buvo skirti konflikto sampratai, atsiradimo priežastims, dažniui bei konfliktuojančioms grupėms (tarp mokinių, tarp pedagogų ir mokinių, tarp pedagogų, tarp mokinių ir mokyklos personalų bei kita) nustatyti. Kiti aštuoni klausimai skirti mediacijos sampratai ir poreikiui išsiaiškinti, likusieji klausimai – demografiniams duomenimis.

Apibendrinus respondentų nuomonę, galima teigti, kad:

1. Konflikto sąvoka dažniausiai apibūdinama kaip muštynės, pykčiai, smurtas, taip pat nesutarimai, agresija, nesusikalbėjimas, netgi iš dalies baimė.
2. Kasdien veikloje susiduriama su mokinių tarpusavio nesutarimais, patyčiomis ir apkalbomis. Kartą ar kelis kartus per mėnesį susiduriama su mokinių ir mokytojų nesutarimais, mokinių priekabiavimu, socialinių sluoksnių skirtumais, mokinių patyčiomis, priekabiavimu šeimoje, apkalbomis, mokinių ir mokytojų priekabiavimu, smurtu šeimoje. Konfliktai, susieti su priekabiavimu ir smurtu, socialinių pedagogų sprendžiami daug rečiau, o į jų sprendimą įtraukiamos kitos suinteresuotos šalys (pvz., mokyklos administracija, vaiko teisių apsaugos tarnybos, psichologai ir t. t.).
3. Mokyklose konfliktų paplitimo dažnis gana aukštas ir jiems spręsti socialiniai pedagogai skiria pakankamai daug laiko: trečdalis respondentų konfliktams spręsti skiria 4 val. ir daugiau valandų per savaitę, kiti – šiek tiek mažiau. Aki-vaizdu, kad konfliktų sprendimui sugaištama pakankamai daug darbo laiko.
4. Mokyklose konfliktai dažniausiai kyla tarp mokinių, kartais – pedagogų ir mokinių. Mokinių konfliktų dažniausios priežastys: siekis įsitvirtinti ir / ar dominuoti (pvz., konkurencija, lyderystės, dėmesio siekiai), saviraiška (apsirengimo stilius, nuomonė, religija) ir antipatijos jausmas. O mokinių ir pedagogo konfliktų priežastys: mokinių negalia (taip teigė daugiau nei trys ketvirtadaliai) ir kitokia mokinių orientacija (taip teigė daugiau nei trečdalis).
5. Atsikreiptinas dėmesys į psichologinio smurto raišką mokyklose: beveik visi socialiniai pedagogai mokinių konfliktuose pastebi, kad jie pasireiškia grasinimais ir gąsdinimais, prasivardžiovimu, persekiojimu socialiniuose tinkluose ir kitų nuteikimu. Daugiau nei pusė respondentų mokinių tarpusavio konfliktuose pastebi ir fizinį smurtą: stumdymąsi ir muštynes.
6. Socialiniai pedagogai save identifikuoja pagrindiniais konfliktų sprendėjais: tokį atsakymą pasirinko trys ketvirtadaliai respondentų, į konfliktų sprendimą įtraukiami klasės auklėtojai, tačiau kiti mokyklos bendruomenės nariai

(mokyklos administracija, mokinių parlamentas, mokyklos taryba) retai padeda spręsti kasdienesius konfliktus.

7. Sprendžiant konfliktines situacijas tarpusavio kompromisą dažniausiai at-
randa pedagogai ir mokiniai, o trys ketvirtadaliai respondentų pažymėjo,
kad mokiniai tarpusavio konfliktuos siekia patenkinti bet kokia kaina. Dažni
mokinių ar mokytojų tarpusavio konfliktai, kaip ir konfliktai šeimose, nėra
sprendžiami – jų vengiama ar prisitaikoma prie esamos situacijos.
8. Nors sprendžiant konfliktus vykdomas tarpininkavimas (mediacija), tačiau
tobulinimo poreikis – pakankamai didelis (tam pritaria daugiau nei pusė
respondentų). Pageidautinos kvalifikacijos tobulinimo temos: tarpininkavimo
(mediacijos) praktika, atvejo vadyba ir sudėtingų situacijų valdymo mokymai.
Nurodoma, kad juose taip pat turėtų dalyvauti mokiniai, jų tėvai ir mokytojai.
Tarpininkavimo (mediacijos) mokymus kaip kvalifikacijos tobulinimą turėtų
vykdyti profesionalūs mediatoriai.
9. Didžioji dalis respondentų tvirtina, kad mokyklose būtina vykdyti tarpinin-
kavimą (mediaciją): organizuoti socialinių pedagogų ir mokytojų mokymus,
kurti mediacijos sistemą.